

Vjesnik istarskog arhiva, sv. 19, Pazin 2012., 270 str.

Devetnaesti svezak Vjesnika istarskog arhiva objavljen je potkraj 2012. godine. Glavni i odgovorni urednik izdanja je Ivan Jurković. Prema već uobičajenoj praksi, podijeljen je u tri cjeline: „Arhivska obavijesna pomagala“, „Rasprave i članci“ i „Osvrti – Prikazi – Vijesti“.

Prva je cjelina posvećena obavijesnim pomagalima fondova pohranjenih u Državnom arhivu u Pazinu. Na taj način čitatelji i zainteresirani istraživači imaju priliku i izvan arhiva dobiti uvid kako je koji fond sređen i unaprijed se pripremiti za dolazak u arhiv. U ovom su broju objavljena obavijesna pomagala tri arhivska fonda: Bilježnici Poreča za vrijeme Druge austrijske i talijanske uprave u Istri, Općinski komitet Saveza komunista Hrvatske Buzet (1955. – 1963.) i Kotarski komitet Saveza komunista Hrvatske Pula (1955. – 1965.).

Markus Leideck potpisuje autorstvo obavijesnoga pomagala fonda „HR-DAPA-540 Bilježnici Poreča 1852/1944 [1947]. Sumarni inventar“ (19-54). Prema uzusu suvremene arhivistike, autor je opisao arhivski fond (područje identifikacije, područje konteksta, povijest stvaratelja, područje sadržaja i ustroja, područje uvjeta dostupnosti i korištenja te područje dopunskih izvora), a zatim niže razine fonda (serije), gdje donosi i inventarne popise gradiva. Porečki bilježnici koji su u to vrijeme djelovali na području Poreča bili su G. P. De Artusi, G. Becich, N. Del Bello, G. Koller, R. Pillat i F. Sansa.

Fondove „HR-DAPA-393 Općinski komitet Saveza komunista Hrvatske Buzet 1955. – 1963. Sumarni inventar“ (55-77) i „HR-DAPA-389 Kotarski komitet Saveza komunista Hrvatske Pula 1955. – 1965. Sumarni inventar“ (79-111) sredio je i izradio obavijesna pomagala Gordan Grzunov. Fondovi su sređeni poštujući suvremene arhivističke prakse. Najprije su opisani na razini fonda, a potom i na nižim razinama.

Cjelinu „Rasprave i članci“ otvara rad „Glagoljski natpisi otoka Krka kao povijesni izvor“ (115-126) Luke Aničića. Krčki su svećenici, žakni i popi službu obavljali na narodnom jeziku, a s pavlinima je u 18. stoljeću došlo do prelaska na *šćavet* i latinicu. Nakon uvodnoga povijesnoga dijela, razrađuje se metainformacijska narav glagoljskih natpisa te krčki glagoljski natpisi. Većina je glagoljskih natpisa na Krku pronađena u Vrbniku, Omišlju, Dubašnici, Dobrinju, Glavotoku i Baški, odnosno u mjestima koja su bila

„stari seoski kaptoli, otočne župe ili plovanije“. Sačuvani su glagoljski natpisi većinom isklesani u kamenu, a sadržajno se mogu podijeliti u tri skupine: natpisi koji svjedoče gradnju, dogradnju ili rekonstrukciju nekoga objekta, natpisi na nadgrobnim pločama i oni koji ne ulaze u prethodne dvije skupine (uglavnom fragmentarni). Na Krku je sačuvano ukupno 98 glagoljskih natpisa. Autor na kraju postavlja pitanje njihova udjela u ukupnoj otočnoj glagoljaškoj baštini.

Rad Markusa Leidecka „Urbari gospoštija Paz, Belaj i Kožljak“ (127-168) posvećen je urbarima tih malih feudalnih gospoštija. Izvor je dio arhivskoga fonda „HR-DAPA-12 Pazinska knežija“ pohranjenoga u Državnom arhivu u Pazinu. Autor najprije piše o pojmu urbar te potom prelazi na analizu sačuvanih urbara, njihove sličnosti i razlike. Prije prijepisa urbara navedenih gospoštija, autor analizira izvore kao važne materijale za proučavanje materijalno-ekonomske podloge feudalnoga društva, tj. radnih i materijalnih obveza stanovnika prema feudalnom vlasniku.

Siniša Lajnert se u radu „Željeznička infrastruktura »Istarskih ugljenokopa, Raša« (1945. – 1953.)“ (169-182) koristio gradivom pohranjenim u Hrvatskom državnom arhivu, fondovima „Republički zavod za društveno planiranje Socijalističke Republike Hrvatske (1945. – 1990.)“ i „Generalna direkcija za ugalj Narodne Republike Hrvatske – Zagreb (1948. – 1952.)“. Autor ističe da je članak napisan isključivo u skladu s arhivističkim uzancama, prema kojima je poglavlje koje opisuje kratki historijat napisano prema suvremenoj arhivističkoj metodologiji ISAAR (CPF) te u tom smislu navodi što se događalo s rudnicima bivšega poduzeća Arsa – Società anonima carbonifera nakon završetka Drugoga svjetskog rata. U drugom dijelu članka posvećenom željezničkoj infrastrukturi, Lajnert se pozabavio dokumentacijom o toj temi, uglavnom navodeći sadržaj dokumenata ostavljajući, kako sam ističe, interpretaciju čitateljima.

Cjelina „Osvrti – Prikazi – Vijesti“ (183-266), kao i obično, donosi prikaze relevantnih izdanja vezanih uz povijest Istre, kao i osvrtte na arhivističke projekte i savjetovanja. Na kraju se nalaze popis suradnika (267) i upute suradnicima (268-270).

Danijela Doblanović